

Ruimte voor de Rivier Deventer

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

10 december 2007 / rapportnummer 1991-46

INHOUDSOPGAVE

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
2. ACHTERGROND, DOEL EN BESLUITVORMING	2
2.1 Aanleiding en doelen.....	2
2.1.1 Rivierverruiming.....	2
2.1.2 Ruimtelijke kwaliteit.....	2
2.2 Beleidskader	3
2.3 Besluitvorming	3
3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	4
3.1 Algemeen	4
3.2 Fasering in de m.e.r.-procedure.....	4
3.2.1 Fase 1: Alternatievenontwikkeling.....	4
3.2.2 Fase 2: Uitwerking voorkeursalternatief.....	5
3.3 Referentiesituatie.....	6
3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	6
3.5 Uiterwaardbeheer	7
4. MILIEUASPECTEN.....	7
4.1 Algemeen	7
4.2 Bodem en water.....	8
4.2.1 Bodem.....	8
4.2.2 Water.....	8
4.3 Natuur.....	9
4.4 Landschap en cultuurhistorie.....	10
4.5 Woon- en leefmilieu	11
4.5.1 Geluid en trillingen.....	11
4.5.2 Luchtkwaliteit	11
4.5.3 Recreatie	11
5. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER.....	12
5.1 Leemten in milieu-informatie.....	12
5.2 Evaluatieprogramma	12
5.3 Samenvatting van het MER	13

BIJLAGEN

3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De provincie Overijssel en de gemeente Deventer hebben ieder het voornemen om nevengeulen te graven in de uiterwaarden van de IJssel bij Deventer, in het kader van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier:

- uiterwaardvergraving Bolwerksplas, Worp en Ossenwaard (initiatiefnemer gemeente Deventer);
- uiterwaardvergraving Keizers- en Stobbenwaarden en Olsterwaarden (initiatiefnemer provincie Overijssel).

Vanwege de samenhang tussen de beiden voornemens is besloten een gezamenlijke besluitvormingsprocedure te doorlopen. De hoofddoelstellingen van beide voornemens zijn verbetering van de veiligheid door middel van rivierversruiming en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Voor de ontwikkeling van het gebied wordt een milieueffectrapportage (m.e.r.)¹ doorlopen, gekoppeld aan de aanpassing van bestemmingsplannen van de gemeentes Deventer, Olst-Wijhe en Voorst.² De gemeenteraad Deventer treedt op als coördinerend bevoegd gezag voor de besluitvorming over de beide voornemens.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als het MER niet voldoende informatie biedt over onderstaande punten:

- Een heldere en navolgbare beschrijving van de wijze waarop vanuit de in de startnotitie gepresenteerde bouwstenen alternatieven worden ontwikkeld, en de gefaseerde werkwijze om vanuit een vergelijking van alternatieven (fase 1) te komen tot een voorkeursalternatief dat nader wordt uitgewerkt (fase 2).
- Fase 1: vergelijking en beoordeling van alternatieven, met speciale aandacht voor:
 - toetsing aan de doelstellingen rivierversruiming en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit;
 - tijdelijke en permanente gevolgen voor de te beschermen habitats en soorten binnen het Natura 2000-gebied IJssel. Indien niet met zekerheid kan worden uitgesloten dat de activiteit significante gevolgen kan hebben voor het Natura 2000-gebied geldt dat een passende beoordeling opgesteld moet worden;
 - effecten op landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals het beschermd stadsgezicht en het Worpplantsoen;
 - de wijze waarop de alternatieven ruimte bieden en/of effecten hebben op de verschillende vormen van recreatie.
- Fase 2: inzicht in de milieueffecten van de (uitvoerings)aspecten van het voorkeursalternatief en de mogelijke maatregelen om milieueffecten te minimaliseren.

¹ Het voornemen is m.e.r.-plichtig indien sprake is van een ontgronding over een oppervlakte van meer dan 100 hectare (Besluit m.e.r., categorie C16.1). Daarnaast is sprake van plan-m.e.r.-plicht, omdat een passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet nodig is. Met het doorlopen van de procedure voor besluit-m.e.r. wordt tevens voldaan aan de vereisten die voor een plan-m.e.r. gelden. Daarom wordt in het verdere advies alleen nog gesproken over milieueffectrapportage (m.e.r.) en milieueffectrapport (MER).

² Zie bijlage 1 voor meer project- en proceduregegevens.

- Een goede en publieksvriendelijke samenvatting, voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal, om het MER toegankelijk te maken voor besluitvormers en insprekers.

2. ACHTERGROND, DOEL EN BESLUITVORMING

2.1 Aanleiding en doelen

In de hoofdstukken 1 en 2 van de startnotitie zijn de aanleiding, probleemstelling en doelen van de beide projecten kort en bondig uiteengezet. Voor beide projecten gelden twee hoofddoelstellingen:

1. Rivierverruiming
2. Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit

Daarnaast zijn – mede op basis van de consultatie van bewoners en belangenorganisaties – subdoelstellingen, randvoorwaarden en uitgangspunten vastgesteld. Een subdoelstelling is bijvoorbeeld een betere functionele zoning in het plangebied. In de huidige situatie vormt de combinatie van verschillende vormen van recreatie binnen een klein gebied een knelpunt.

2.1.1 Rivierverruiming

De eerste hoofddoelstelling komt voort uit de PKB Ruimte voor de Rivier. Beschrijf in het MER de voor dit project relevante punten uit de PKB, zoals de knelpunten en taakstelling voor het onderhavige deel van de IJssel voor de korte en lange termijn.³ Geef ook aan welke maatregelen in dit kader al vastgesteld zijn. Maak inzichtelijk welke bijdrage aan de doelstelling uit de PKB inzake waterstandsverlaging geleverd wordt. Beschrijf de relatie van dit project met andere PKB-maatregelen voor de IJssel, zoals de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld, uiterwaardvergraving Scheller en Oldeneler Buitenwaarden en diverse dijkverleggingen.

Geef aan welke bijdrage het voornemen levert aan de doelstellingen voor de lange termijn.

2.1.2 Ruimtelijke kwaliteit

Het behoud en versterken van de ruimtelijke kwaliteit van het gebied heeft voor zowel de gemeente Deventer als de provincie Overijssel een hoge prioriteit. Om die reden hebben de beide initiatiefnemers – in nauw overleg met deskundigen, andere overheden, belangenorganisaties en bewoners – voorafgaand aan de m.e.r.-procedure een Ruimtelijk Kwaliteitskader (RKK) opgesteld. Het RKK heeft geleid tot streefbeelden voor het plangebied en randvoorwaarden, uitgangspunten en ontwerptenties voor het voornemen. Op basis hiervan zijn bouwstenen voor het voornemen geformuleerd, waaruit alternatieven en varianten samengesteld zullen worden. Het RKK wordt daarnaast gebruikt als toetsingsinstrument bij de afweging tussen de alternatieven in het MER.

³ Met de korte termijn wordt bedoeld op de doelstellingen voor 2015 zoals vastgesteld in de PKB Ruimte voor de Rivier. Voor de langere termijn moet rekening gehouden worden met (nog) hogere maatgevende rivierafvoeren.

Geef in het MER aan tot welke (integrale) gebiedsvisie, streefbeelden en ambities het RKK-proces heeft geleid. Beschrijf de prioritering van de verschillende onderdelen van het RKK, de onderlinge samenhang en de keuzes die op basis van het RKK zijn gemaakt ten aanzien van de bouwstenen voor de alternatieven. Maak tenslotte duidelijk hoe het RKK als toetsingskader in de verdere uitwerking en vormgeving van alternatieven wordt gehanteerd (bijvoorbeeld sturend of bindend). Zie ook § 3.2 van dit advies.

2.2 Beleidskader

In hoofdstuk 2 van de startnotitie is beknopt inzicht gegeven in een aantal kaders die bepalend zijn voor het voornemen, zoals de PKB Ruimte voor de Rivier en het opgestelde Ruimtelijke Kwaliteitskader.

Besteed in het MER tenminste aandacht aan de relevante randvoorwaarden uit de volgende wettelijke en beleidskaders en geef aan wat de consequenties zijn voor het voornemen:

- Natuurbeschermingswet, Flora- en Faunawet, nationaal en provinciaal natuurbeleid
- Kaderrichtlijn Water
- Beleid tegen overstromingen (Hoogwaterrichtlijn EU, Nationaal Bestuursakkoord Water, Beleidslijn Grote Rivieren)
- Verdrag van Malta, Monumentenwet
- Nota Ruimte, Nota Belvedere
- Besluit Bodemkwaliteit, Wet bodembescherming
- Regionale kaders, waaronder het Masterplan IJsselfront, Natuurgebiedsplan provincie Overijssel

2.3 Besluitvorming

Het voornemen bestaat feitelijk uit twee afzonderlijke projecten, waarvoor gezamenlijk de m.e.r.-procedure is ingezet. Uit de startnotitie blijkt dat er naar gestreefd wordt om de procedure geheel gezamenlijk te doorlopen, maar dat het niet uitgesloten is dat de procedures later worden losgekoppeld. Geef in het MER aan welke gevolgen het eventueel loskoppelen van de procedures kan hebben voor het voornemen en de besluitvorming daarover.

In hoofdstuk 6 van de startnotitie is de (gezamenlijke) besluitvormingsprocedure en de relatie met de m.e.r.-procedure uiteengezet. Voor de besluitvorming zal de zogenaamde SNIP⁴-procedure worden gevolgd. Deze procedure kent een aantal beslismomenten die relevant zijn voor de m.e.r.-procedure:

- SNIP 2a: variantkeuze
- SNIP 3: projectbesluit

Het MER wordt gepubliceerd bij het nemen van het projectbesluit (SNIP 3), terwijl ook bij de variantkeuze (SNIP 2a) milieueffecten een belangrijke rol (kunnen) spelen. In verband hiermee maakt de Commissie in dit advies onderscheid in twee fasen, die gekoppeld zijn aan de beide genoemde beslismomenten.

⁴ SNIP staat voor Spelregels Natte Infrastructuurprojecten.

Geef in het MER aan welke vervolgbesluiten voor de verschillende onderdelen van het voornemen genomen moeten worden. Geef aan welke instanties daarvoor het bevoegd gezag zijn.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

Het vertrekpunt voor het voornemen is de PKB Ruimte voor de Rivier, waarin voor beide trajecten uiterwaardvergraving als maatregel is vastgesteld. Mogelijk worden de beide nevengeulen niet tegelijkertijd of niet allebei gerealiseerd. Maak bij de beschrijving van het voornemen en de alternatieven onderscheid tussen de afzonderlijke projecten waar dit relevant kan zijn.

Geef in het MER een heldere beschrijving van de voorgenomen activiteit en alternatieven. Maak zoveel mogelijk gebruik van visualisaties om de ruimtelijke veranderingen en landschappelijke inpassing van de alternatieven te illustreren, zowel bij hoogwater als bij laagwater.

Geef op tenminste één kaart alle topografische namen die in het MER worden gebruikt en de rivierkilometers goed leesbaar aan.

Zoals in §2.3 aangegeven zijn er in de SNIP-procedure twee beslismomenten relevant voor het MER. De Commissie adviseert om ook bij het opstellen van het MER onderscheid te maken in 2 fasen, gekoppeld aan de beslismomenten:

- Fase 1: alternatievenontwikkeling (leidt tot SNIP-2a-besluit)
- Fase 2: uitwerking voorkeursalternatief (leidt tot SNIP-3-besluit)

3.2 Fasering in de m.e.r.-procedure

3.2.1 Fase 1: Alternatievenontwikkeling

De te onderzoeken alternatieven zullen in het verdere planuitwerkingsproces worden ontwikkeld mede op basis van de in de startnotitie genoemde bouwstenen. Geef in het MER navolgbaar aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten bepalend zijn voor de alternatievenontwikkeling en motiveer welke oplossingsrichtingen hierdoor afvallen.⁵ Maak expliciet onderscheid tussen:

- Harde randvoorwaarden, zoals de rivierkundige taakstelling, instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied, de stabiliteit van de waterkeringen⁶ en eisen ten behoeve van de scheepvaart.
- Afstemming met andere doelen en maatregelen in het plangebied, met name op basis van Natura 2000⁷ en de Kaderrichtlijn Water⁸.

⁵ In diverse inspraakreacties, onder andere nrs. 6, 7, 17 en 27 (zie bijlage 2), worden suggesties gedaan voor extra varianten danwel optimalisaties van het ontwerp.

⁶ In inspraakreactie 18 (zie bijlage 2) wordt gevraagd de afstand van de nevengeulen tot de waterkering nader te onderbouwen.

- Randvoorwaarden en uitgangspunten volgend uit het RKK en overleg met betrokken organisaties en bewoners. Aandachtspunt hierbij is dat varianten niet worden uitgesloten zonder daarbij de verschillende uitvoeringsmogelijkheden te beschouwen.⁹
- Bestaande functies in het plangebied, zoals landbouw, natuur, verschillende vormen van recreatie, bebouwing.
- De manier waarop bodemverontreinigingen (potentiële puntbronnen en diffuse verontreiniging) invloed hebben op het ontwerp van het te vergraven gebied.
- Bestaande waardevolle elementen, waaronder natuur- en landschapswaarden, cultuurhistorische en aardkundige waarden.

Maak vervolgens inzichtelijk op welke manier de bouwstenen gebruikt worden bij de samenstelling van alternatieven en varianten. Besteed daarbij nadrukkelijk aandacht aan de onderlinge samenhang tussen hoogwaterveiligheid, natuur en recreatie.¹⁰

In fase 1 moeten de alternatieven onderzocht worden op de aspecten die voor de keuze tussen alternatieven onderscheidend zijn. Dit zijn met name het doelbereik en aspecten waarbij effecten met een permanent karakter optreden. Het detailniveau moet zodanig zijn, dat een goed onderbouwde keuze voor een voorkeursalternatief kan worden gemaakt, waarbij het milieubelang volwaardig is meegewogen. De passende beoordeling is daarbij een medebepalende factor. Zie hiervoor §4.3.

3.2.2 Fase 2: Uitwerking voorkeursalternatief

Nadat in fase 1 een onderbouwde keuze is gemaakt tussen de alternatieven en varianten, bestaat fase 2 uit het beschrijven en beoordelen van de inrichtings- en beheersaspecten van het voorkeursalternatief.

Geef voor het voorkeursalternatief aan welke voor het milieu relevante uitvoeringsaspecten er zijn. In deze fase gaat het om de milieuaspecten die niet of nauwelijks onderscheidend zijn voor de keuze tussen de alternatieven, zoals (tijdelijke) hinder. Besteed ook aandacht aan de fasering van de werkzaamheden in de tijd.

Geef aan welke mitigerende maatregelen worden genomen om hinder en andere milieueffecten van de voornemens te minimaliseren.

⁷ In het RKK wordt op basis van het Strategisch Kader Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn onderscheid gemaakt tussen “Blijf af”-gebieden (gebieden waar geen ingrepen mogen plaatsvinden) en “Let op”-gebieden (gebieden waar beperkte mogelijkheden zijn). Geef in het MER aan hoe in dat licht wordt omgegaan met het advies van het landelijk Q-team om bij de uitwerking niet (te) star met bestaande natuur om te gaan, gezien de natuurlijke dynamiek van het riviersysteem.

⁸ Zie bijvoorbeeld de recente publicatie “Referenties en maatlatten voor natuurlijke wateren voor de Kaderrichtlijn Water”, van Stowa (STOWA 2007-32).

⁹ Zo lijkt de aanleg van een nevengeul door het Worpplantsoen in eerste instantie op grote bezwaren te stuiten, maar kan mogelijk een uitvoeringswijze gekozen worden met geringe effecten voor de waarden van het plantsoen. Zie ook het advies van het landelijk Q-team.

¹⁰ Zie de aanbevelingen van het landelijk Q-team.

3.3 Referentiesituatie

Met de referentiesituatie wordt bedoeld de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkelingen in het studiegebied, waarmee de alternatieven in het MER worden vergeleken. Onder autonome ontwikkeling wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Daarbij moet worden uitgegaan van huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. De uitvoering van de PKB Ruimte voor de Rivier moet niet gezien worden als een autonome ontwikkeling, maar als het kader voor de voorgenomen activiteiten. Alleen Ruimte voor de Rivierprojecten waarover al een projectbesluit is genomen zouden als autonome ontwikkeling beschouwd moeten worden.

Besteed bij de beschrijving van de referentiesituatie speciaal aandacht aan autonome opgaven die het gevolg zijn van de voor het plangebied geldende doelstellingen op grond van de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebied) en de Kaderrichtlijn Water.¹¹

3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) is een wettelijk verplicht onderdeel van het MER en gaat uit van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu. Rekening houdend met de gefaseerde opbouw van het MER adviseert de Commissie om:

- in fase 1 een mma op hoofdlijnen te ontwikkelen, door de positieve en negatieve effecten van de verschillende bouwstenen steeds in onderlinge samenhang te beschouwen;
- in fase 2 een mma te ontwikkelen, specifiek gericht op de relevante inrichtings- en beheersaspecten van het bij fase 1 gekozen alternatief.

Elementen die bij de ontwikkeling van het mma in zowel fase 1 als 2 een rol kunnen spelen zijn:

- het maximaal benutten van de natuurpotenties van het plangebied, bijvoorbeeld door ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers en, mede daardoor, versterking van natuurlijke rivierprocessen;¹²
- het maximaal ontzien en versterken van cultuurhistorische en landschappelijke waarden, met name die van het beschermd stadsgezicht en het Worpplantsoen in combinatie met recreatief medegebruik (wandellandje)¹³. Denk ook aan ontwikkeling van heggelandschap, samenhang met de landgoederenzone (Keizersrande) en aan een maximale aansluiting van de nieuw aan te leggen geulen op het patroon van historische hanken;¹⁴
- optimaal rekening houden met de fysisch-geografische opbouw in het plangebied;
- maatregelen om de effecten op bestaande bijzondere natuurwaarden zoveel mogelijk te beperken;

¹¹ Zie bijvoorbeeld de pilotstudie "Verkenning geïntegreerd beheerplan Natura 2000 en Kaderrichtlijn Water IJssel" van het Ministerie van LNV (Karssemeijer et al, 2005), waarin afstemming van doelen en maatregelen vanuit Natura 2000, Kaderrichtlijn Water en Ruimte voor de Rivier wordt benadrukt.

¹² In inspraakreactie 20 (zie bijlage 2) wordt verwezen naar natuurvriendelijke oevers langs de IJssel als gewenste KRW-maatregel.

¹³ In onder andere inspraakreactie 31 (zie bijlage 2) wordt hiervoor speciaal aandacht gevraagd.

¹⁴ Zie voor aanbevelingen ook het advies van landelijk Q-team.

- maatregelen ter beperking van de overlast van de uitvoeringswerkzaamheden voor omwonenden, recreanten en fauna;
 - optimale fasering van de uitvoering van de verschillende planonderdelen.
- Daarnaast bevat het RKK het kader “extra kwaliteit” waarin bruikbare gebiedspecifieke ingrediënten voor de ontwikkeling van het mma omschreven zijn.

3.5 Uiterwaardbeheer

Bij de beschrijving van de alternatieven en varianten is expliciet aandacht vereist voor de inrichting en vormgeving van de vergravingen en het daaropvolgende noodzakelijke beheer om zowel de hydraulische doelstellingen te handhaven als de gewenste natuur- en landschapswaarden te behouden of ontwikkelen. Besteed in het bijzonder aandacht aan de ecologische vereisten voor de instandhouding en ontwikkeling van de gewenste natuurwaarden. Tevens is expliciet aandacht vereist voor het uiterwaardbeheer.¹⁵ Dit betreft met name het vegetatiebeheer in de uiterwaarden (bijvoorbeeld jaarrond begrazing al dan niet in combinatie met agrarisch natuurbeheer) en het (sediment)beheer van de nevengeul en de uiterwaard (bijvoorbeeld cyclische verjonging). Tevens is aandacht nodig voor vluchtmogelijkheden voor fauna (waaronder grazers) bij hoogwater.

4. MILIEUASPECTEN

4.1 Algemeen

Vergelijk in het MER de alternatieven op basis van doelbereik (in hoeverre voldoen de alternatieven aan de projectdoelstellingen) en milieugevolgen.

De beschrijving van de milieugevolgen in de volgende paragrafen geldt:

- in aanvulling op of ter specificatie van hoofdstuk 5 van de startnotitie, waarin een aanzet tot te onderzoeken effecten is gegeven;
- voor zowel de referentiesituatie als voor de alternatieven;
- voor zowel fase 1 als fase 2 van het MER, waarbij in fase 1 kan worden volstaan met een globaler detailniveau, tenzij anders aangegeven.

Mogelijk worden de beide projecten niet tegelijkertijd of niet allebei gerealiseerd. Als dit het geval is heeft dat in ieder geval tijdelijk invloed op de milieueffecten. Maak om dit inzichtelijk te maken in het MER onderscheid tussen de effecten van de afzonderlijke projecten.

De begrenzing van het studiegebied moet zodanig worden gekozen dat alle effecten van de verschillende onderdelen van het voornemen in beeld worden gebracht, ook als deze effecten zich ruim buiten het plangebied voordoen (met name rivierkundige effecten).

¹⁵ In inspraakreactie 7 (zie bijlage 2) wordt aanbevolen rekening te houden met (toekomstig) cyclisch beheer. In inspraakreactie 20 (zie bijlage 2) wordt er op aangedrongen het ontwerp van de nevengeulen zodanig te kiezen dat doelmatig beheer en onderhoud mogelijk is.

Maak in het MER een duidelijk onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten en geef daarbij aan over welke periode de tijdelijke effecten zich voordoen.

4.2 Bodem en water

4.2.1 Bodem

Geef in het MER aan waar en in welke mate verontreinigd sediment of andere verontreiniging in de uiterwaarden aanwezig is, welk deel (waar en welke hoeveelheden) hiervan bij de uitvoering van het voornemen verwijderd wordt, en welk deel achterblijft na herinrichting. Ga ook in op de manier waarop het vrijkomende verontreinigde materiaal verwerkt wordt en op de relatie met het eventueel dempen van de Bolwerksplas. Besteed specifiek aandacht aan de bodemkwaliteit van de toplaag na de geplande maaiveldverlagingen en de situering van de geulen en de dimensionering ervan. Dit om van daaruit de eventuele effecten voor de hoofdwaterkeringen (stabiliteit) en de kwel te kunnen aangeven.

Beschrijf voor de verschillende alternatieven:

- op welke plaatsen welke hoeveelheden klei en/of zand worden afgegraven;
- om welke hoeveelheden vermarktbaar en niet-vermarktbaar zand en klei het gaat;
- op welke locaties de hoeveelheid vrijkomende niet-vermarktbaar grond wordt geborgen of hergebruikt (bijvoorbeeld voor het dempen van de Bolwerksplas);
- ligging, aard en omvang van de potentiële puntbronnen in het plangebied en de manier waarop daarmee wordt omgegaan;
- de gevolgen van de berging van grond in de Bolwerksplas en eventuele tijdelijke opslag van grond voor de grondwaterkwaliteit en –stroming;
- maatregelen om nadelige effecten van de winning, verwerking en eventuele berging van vrijkomend materiaal te beperken.

4.2.2 Water

Geef in het MER de na te streven waterstandsverlagingen aan bij de maatgevende afvoer en het traject waarover dit behaald moet worden. Beschrijf voor de verschillende alternatieven:

- de waterstanden onder maatgevende omstandigheden, de na te streven verlagingen ervan en het traject waarover dit behaald moet worden;
- de minimaal noodzakelijke vergravingen, inclusief geulaanleg om de gewenste verlagingen te realiseren;
- de veranderingen in inundatiefrequentie en -duur van de uiterwaarden en de gevolgen hiervan voor sedimentatie van rivierslib, de verontreinigingsgraad van het gesedimenteerde rivierslib en de mogelijke herverontreiniging van de uiterwaarden op lange termijn;
- de waterstanden en afvoerverdelingen door de geulen bij gemiddelde en lage afvoer, inclusief stromingen en de dwarsstroming bij de in- en uitstroom van de nevengeulen;
- de dimensies van de nevengeulen en de doorstroomopeningen en de sedimentatie/erosie die daar zal plaatsvinden;
- de eventuele consequenties van de maatregelen voor de scheepvaart en de verschillende vormen van recreatie en watersport;

- de effecten van de maatregelen (vergravingen en/of geulaanleg) op de stabiliteit van de hoofdwaterkeringen onder maatgevende omstandigheden;
- de verandering in de hoeveelheid kwel onder verschillende afvoeren binnen de uiterwaarden en in het aangrenzende binnendijkse gebied en de mogelijke gevolgen hiervan.

In het MER dient daarbij aangegeven te worden hoe groot de onzekerheden in de berekende effecten zijn, en in hoeverre de verschillende alternatieven hierdoor als onderscheidend kunnen worden aangemerkt.

Breng in fase 2 gedetailleerd in beeld wat het effect van de nevengeulen is op kwel in de omgeving. Geef aan welke maatregelen mogelijk zijn om gevolgen van kwel te minimaliseren, waarbij hinder voor omwonenden zoveel mogelijk wordt voorkomen. Besteed daarnaast aandacht aan de risico's tijdens de werkzaamheden bij hoogwater, bijvoorbeeld door de opstuwende werking van verhogingen en de kans op en gevolgen van erosie, sedimentatie en uitspoeling van verontreinigingen tijdens hoogwater.

4.3

Natuur

De startnotitie geeft al aan dat de gevolgen voor natuur worden gekwantificeerd op zowel gebieds- als soortniveau en dat daarbij de mate van bescherming een rol zal spelen. De Commissie onderstreept het belang van de genoemde effectbeoordelingscriteria voor natuur (§5.2 van de startnotitie). Werk het beoordelingskader in het bijzonder meer concreet uit naar instandhoudingsdoelstellingen en verbeteropgaven voor het Natura 2000-gebied "Uiterwaarden IJssel" en de eventuele actualisatie en uitwerking daarvan in het kader van het beheerplan Natura 2000. Relevante beoordelingscriteria kunnen verder zijn: zeldzaamheid, vervangbaarheid, herstel- en ontwikkelingstijd.

Geef in het MER een beschrijving van de huidige natuurwaarden in het plangebied en de verwachte ontwikkelingen daarvan. Geef op kaart een weergave van relevante voorkomens en verspreiding. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

- op grond van welke natuurwaarden is het gebied aangewezen als Natura 2000-gebied en welke instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd. Maak onderscheid tussen zogenaamde "Blijf af"- en "Let op"-gebieden;
- de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en habitats waarvoor dit Natura 2000-gebied is aangewezen (met zo mogelijk een populatie- en arealenschatting) en de uitwerking daarvan naar het plangebied;
- welke natuurdoeltypen zijn vastgelegd in vigerend beleid of worden nagestreefd, inclusief een beknopte ecologische beschrijving en de abiotische en biotische randvoorwaarden en beheersmaatregelen die nodig zijn voor behoud of ontwikkeling hiervan.

Het MER moet inzicht bieden in de tijdelijke en permanente gevolgen van het voornemen voor de te beschermen habitats en soorten binnen het Natura 2000-gebied IJssel, dat tevens ecologische hoofdstructuur is. Indien niet met zekerheid kan worden uitgesloten dat de activiteit negatieve gevolgen kan hebben voor het Natura 2000-gebied IJssel geldt dat een passende beoordeling of een verslechteringsstoets opgesteld moet worden. Indien een passende beoordeling aan de orde is dient deze te worden opgenomen in het MER. Daarbij moeten ook cumulatieve gevolgen tengevolge van andere activiteiten worden betrokken, waaronder bestaand gebruik. Indien uit de passende be-

oordeling blijkt dat significante negatieve gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, dan dient de zogenaamde ADC-toets¹⁶ doorlopen te worden.

Geef bij de beschrijving van de gevolgen bij uitvoering van de verschillende alternatieven:

- een inschatting van de verandering in oppervlakte en kwaliteit van de te beschermen natuurdoeltypen;
- de verwachte veranderingen in de omvang en levensvatbaarheid van de populaties van de binnen dit Natura 2000-gebied te beschermen soorten.

In het MER moeten verder de in het studiegebied voorkomende beschermde en/of rode lijstsoorten worden beschreven die worden beïnvloed door de voorgenomen activiteit en alternatieven. Geadviseerd wordt in het MER ook de informatie op te nemen, die nodig is om een eventueel benodigde ontheffing aan te vragen van de minister van LNV op grond van artikel 75 de Flora- en Faunawet. Motiveer ook in het MER op grond waarvan verondersteld wordt dat ontheffing verleend zal worden.

Beschrijf in fase 2 de uiteindelijke vormgeving en detaillering van de vergravingen en het noodzakelijke beheer om de gewenste natuur te behouden of te ontwikkelen, gelet op ecologische vereisten daarvan. Besteed in fase 2 daarnaast specifiek aandacht aan de fasering en wijze van uitvoering van de werkzaamheden in verband met gevoelige perioden voor fauna en mitigatie van tijdelijke effecten.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

Beschrijf in het MER de bestaande opbouw van het landschap in het plangebied en ga daarbij in op de te onderscheiden dragers van het landschap, zoals fysisch-geografische opbouw en kenmerken, visuele en cultuurhistorische kenmerken en samenhangen. Beschrijf de fysisch-geografische opbouw en structuren in het plangebied (waaronder diverse (micro)reliëfvormen en oude IJsselmeanders), met inbegrip van de historisch-geografische context daarvan. Geef aan wat de gevolgen zijn van de uiterwaardvergravingen voor aardkundige waarden en samenhangen.

Beschrijf in het MER de veranderingen in de samenhang en visuele kenmerken van het landschap. Geef naast een beschrijving van deze veranderingen ook op kaart en/of in beelden (bijvoorbeeld met fotomontages) aan welke veranderingen plaatsvinden in de specifieke kenmerken van het landschap, gezien vanuit verschillende gezichtspunten. Ga daarbij specifiek in op de beeld dragers en zichtlijnen van het landschap. Geef op basis van het RKK aan hoe specifieke landschapskenmerken worden gewaardeerd en hoe die waarden kunnen worden versterkt.

Geef in het MER een overzicht van de cultuurhistorische waarden in het plangebied, waaronder archeologische waarden, landgoederen, het beschermd

¹⁶ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Nbw respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling?
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen zullen dan getroffen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

stadsgezicht en het gemeentelijk monument Worpplantsoen.¹⁷ Wanneer uit bureauonderzoek blijkt dat er mogelijk archeologische vindplaatsen aanwezig zijn dan dient door veldonderzoek te worden vastgesteld of dit inderdaad zo is. Uit het MER moet blijken wat de omvang en begrenzing van eventuele archeologische vindplaatsen is en of deze behoudenswaardig zijn. Geef in het MER duidelijk aan wat het effect van de verschillende alternatieven is op aanwezige cultuurhistorische waarden.

4.5 Woon- en leefmilieu

4.5.1 Geluid en trillingen

Bereken op basis van aannamen omtrent de geluidemissie van het in te zetten materieel, aantallen vervoersbewegingen en werktijden, de te verwachte equivalente (gemiddelde) geluidniveaus en maximale geluidniveaus ten gevolge van de herinrichting ter plaatse van woningen. De optredende geluidniveaus zijn afhankelijk van de locatie van de werkzaamheden. Geef de spreiding in optredende geluidniveaus. Geef aan hoe lang de uitvoering duurt. Geef zo nodig de omvang van de te treffen mitigerende maatregelen.

Trillinghinder is alleen te verwachten als vrachtwagens op korte afstand langs woningen rijden. Geef, indien dit niet te vermijden is, aan wat te verwachten trillingniveaus in woningen zijn. Ga daarbij uit van een grof naar fijn benadering.¹⁸ Als op basis van *worst-case* aannamen en *expert judgement* geen onacceptabele voelbare trillingniveaus verwacht worden, is een gedetailleerde bepaling van de trillingniveaus niet noodzakelijk. Geef zo nodig de te treffen mitigerende maatregelen.

4.5.2 Luchtkwaliteit

Beschrijf de gevolgen van het initiatief voor de luchtkwaliteit. Niet te verwachten is dat de grenswaarden uit de Wet Milieubeheer (luchtkwaliteitseisen) zullen worden overschreden. In het MER moet dit aannemelijk worden gemaakt. Indien niet aannemelijk kan worden gemaakt dat met zekerheid aan de grenswaarden van de Wet Milieubeheer wordt voldaan, moet een modelberekening worden uitgevoerd conform de Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007.

4.5.3 Recreatie

In de startnotitie is aangegeven dat het plangebied een functie heeft voor verschillende vormen van water- en oeverrecreatie en watersport, deels georganiseerd en deels ongeorganiseerd. In de huidige situatie leidt dit soms tot overlast of spanningen in het gebruik van water en oevers.

Geef in het MER aan welke recreatievormen een plaats kunnen krijgen in het gebied en welke mogelijkheden er zijn om de bestaande knelpunten op te los-

¹⁷ Op de gemeentelijke kaarten 'Archeologische verwachtingswaarde' die voor het plangebied gemaakt zijn, staan naast de archeologische verwachtingswaarde al veel historische elementen aangegeven uit verschillende perioden.

¹⁸ Optredende trillingniveaus zijn afhankelijk van de bron (type voertuig, rijsnelheid, wegdek(on)effenheid), van de overdracht (afstand, bodemtype) en van de ontvanger (type fundering, vloertype (beton, hout), vloeroverspanningen). Kortom vele factoren zijn bepalend voor de optredende trillingniveaus.

sen. Houdt daarbij ook rekening met de veiligheid in relatie tot de beroeps-scheepvaart op de IJssel.¹⁹

Beschrijf de specifieke voorzieningen die ten behoeve van de verschillende vormen van recreatie en watersport aangelegd worden en de eventuele inrichtingsmaatregelen die zijn voorzien in verband met kwetsbare natuurgebieden en soorten (bijvoorbeeld zonering van recreatie). Beschrijf eventuele synergie of spanning tussen het recreatief gebruik van het gebied en de beoogde natuurdoelen.²⁰

Beschrijf de verandering van de beleving van het gebied voor bewoners en bezoekers van het gebied. Een belangrijke factor daarbij is de toegankelijkheid van de verschillende deelgebieden.

5. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER

5.1 Leemten in milieu-informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat kan worden beoordeeld wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie. Beschrijf:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

5.2 Evaluatieprogramma

Bij vaststelling van het bestemmingsplan moet worden aangegeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat in het MER al een aanzet tot een programma voor dit onderzoek wordt gegeven, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

¹⁹ In inspraakreacties 8 en 20 (zie bijlage 2) worden aandachtspunten gegeven ten aanzien van de veiligheid.

²⁰ In inspraakreactie 8 (zie bijlage 2) wordt aangegeven dat niet alle vormen van recreatie en watersport conflicterend hoeven te zijn met de natuurdoelen.

5.3 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Overijssel; het College van Burge-meester en Wethouders van de gemeente Deventer

Bevoegd gezag: de gemeenteraad van Deventer (coördinerend); de gemeente-raad van Voorst; de gemeenteraad van Olst-Wijhe

Besluit: Wijziging bestemmingsplannen Deventer, Voorst en Olst-Wijhe

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C16.1

Activiteit: De provincie Overijssel en de gemeente Deventer hebben ieder het voornemen om nevengeulen te graven in de uiterwaarden van de IJssel bij Deventer. Daarmee worden twee Ruimte voor de Rivier-maatregelen verenigd:

- Uiterwaardvergraving Bolwerksplas, Worp en Ossenwaard (initiatiefnemer gemeente Deventer)
- Uiterwaardvergraving Keizers-, Stobben- en Olsterwaarden (initiatiefnemer provincie Overijssel)

Betrokken documenten:

- Startnotitie tevens nota voor reikwijdte en detailniveau Ruimte voor de Rivier Deventer 'Samen werken aan een mooie IJssel', Gemeente Deventer, Provincie Overijssel, september 2007.
- Rapport 'Ruimtelijk Kwaliteitskader Ruimte voor de Rivierprojecten De-venter', DN Urbland b.v., mei 2007.
- Rapport 'Ruimtelijk Kwaliteitskader Suggesties voor nadere uitwerking deelgebieden Deventer uiterwaarden', DN Urbland b.v., mei 2007.
- Diverse concept-rapporten (o.a. bodemonderzoek, onderzoek flora en fau-na);
- Advies van het landelijk Q-team, 22 januari 2007

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuo-mstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: Deventer Nu, 3 oktober 2007

aanvraag advies voor richtlijnen: 1 oktober 2007

ter inzage legging startnotitie: 3 oktober tot 13 november 2007

advies voor richtlijnen uitgebracht: 10 december 2007

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamen-stelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs. R. Agtersloot

drs. P.J. Jongejans (werkgroepsecretaris)

drs. M.A. Kooiman

dr. N.P.J. de Vries

drs. F. Wijnants

dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. I. Mans, Olst
2. H.A. Tielkes, Deventer
3. J.M. Veldhuis, Deventer
4. naam onbekend
5. R. en I. Nij Bijvank, Deventer
6. F.W. Haarbrink, Deventer
7. Staatsbosbeheer, Deventer
8. Roei- en zeilvereniging "Daventria", Deventer
9. H. Meerveld, Deventer
10. W. Neijmeijer en R. Neijmeijer-Houtschild, Deventer
11. R.H. Soetekouw, namens Deventer Watersport Vereniging, Sloeproevereniging "Daventre Portu", Deventer Reddingsbrigade en Zeil- en Motorbootvereniging "Deventer", Deventer
12. Joh. J.J. Grobée
13. A. Slob, Deventer
14. T. Schipper, Deventer
15. B.H. Beltman-Scholten, Deventer
16. G. Hellinga en E. Bonnemaaijers, Deventer
17. W. Seine, namens klankbordgroep nevengeul en IJsselsprong wijk De
18. Waterschap Groot Salland, Zwolle
19. W.C.A. Beelaerts van Blokland en M.A.I. Beelaerts van Blokland-Swart, Deventer
20. de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat Oost-Nederland, Arnhem
21. H. Warris, Deventer
22. J.W.S. Wilke, Deventer
23. A.H. Olde Bijvank en A.E.M. Olde Bijvank-Koldewee, Deventer
24. L. Dijkstra en A. Dijkstra-Kruit, Deventer
25. J.M. van den Beld, Deventer
26. P.G.W. Harte, Deventer
27. W. Goedhart, Deventer
28. Ter Beek, Deventer
29. W.P. en H.S. Susijn, Deventer
30. J. Veldman, Deventer
31. Lokaal Q-team Ruimte voor de Rivier Deventer, Deventer
32. J.L.J. Gaillard, Deventer
33. J. Hoppen, Deventer
34. J.H. Hemmes en H.S. Hemmes-van der Lee, Deventer
35. E.M. Muller, B. Ledeboer-van Leyden en A. Silfout, Deventer

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Ruimte voor de Rivier Deventer

De provincie Overijssel en de gemeente Deventer hebben ieder het voornemen om nevengeulen te graven in de uiterwaarden van de IJssel bij Deventer, in het kader van de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier. De hoofddoelstellingen van beide voornemens zijn verbetering van de veiligheid door middel van rivierverruiming en verbetering van ruimtelijke kwaliteit.

Voor de ontwikkeling van het gebied wordt een milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.

ISBN: 978-90-421-2250-5